

A CINCEA PROGRAMA

A

GINNASIULUI CU I-VI CLASSI ROMANU

de religiunea ortodocsa orientale

pe an. scol. 186³/₄.

pe langa care s'afila

**patru classi elementari de baieti si atatea de fete,
din acestea in IV-a se-invata si lucrulu de mana.**

redigeta

BCU Cluj / Central University Library Cluj

G. J. Munteanu

Directoru si profesoru la Gimnasiu.

CUPRINSULU:

- I. Gimnasiulu, scopulu finale si mediale sale.
- II. Sciri scolastice

Sibiu

In tipografi'a diecesana,
1864.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

I. Gimnasiulu,

scopulu finale si mediale sale.

Cātu este decomunu usitatu numele **gimnasiu**: atātu depucinu e cunoscuta adeverat'a notiune insemnata prin acésta vorba nunumai la laici, ci insusi si la cei chiamati. Apoi este sciutu, că decandu e lumea confusiunea numelui a adusu confusiune si in fapte. Deci, pentrucá sa putemu fi invoiiti in fapta, este necesitate cá sa ne intielegemu si asupr'a notiunii séu conceptului numelui.

Vomu determiná dar semnificatiunea vorbei **gimnasiu**; apoi vomu aratá care este scopulu finale alu lui si mediale spre alu efaptui.

In sierulu instituteloru de invatiamentu gimnasiulu tiene mediulu intre scolele poporali si intre cele superiori, cum su: **Academiile, Universitatiile.**

Jace in natur'a lucrului cá gimnasiulu sa fia unu institutu nunumai de invatiamentu, ci si de crescere séu de educatiune cum i mai dicu. Desi invatiamentulu si educatiunea sunt nisce notiuni intre sine afinite: totusi ele nu sunt delocu coincidinti. Deacolo, cá invatiementulu lucréza si trebue să lucreze si educendu, si cá educatiunea iá mai demulteori form'a invatiamentului, nu urméza anca cá scopulu prossimu sa fia acelasi. Institutiunea séu invatiementulu si ajunge scopulu indatace a ornatu mintea discipului cu o determinata mesura de sciintie si de desteritati. Educatiunea anse tinde mai-departe, avendu aminte cá vorbele invatietoriului să cadia nunumai asupr'a intieligintiei disciplului, ci si cá tóte obiectele de institutiune să reguleze voiia lui, si cá astfelu să i puna baz'a la unu caracteru nobile.

Asiadara scopulu finale alu gimnasiulului este duplu: **intielesuale si morale.**

Pedeoparte gimnasiulu aro să orneze pe disciplii cu o

cultura generale; éra pe de alt'a să 'i formeze caracterulu. Candu dîcemu, că gimnasiulu este destinat a orná pe disciplii cu o cultura generale, voimú să întielegemu, că-să pregatésca pe aceia din disciplii, cari voru-să devina medici, teologi, jurisconsulti sal. cu cunoscintiele necesarie spre a puté contînui studiale lă ofacultate séu alt'a de pe la Academie séu Universitati; éra pe aceia cari pôte aru intrá in viatiá indata dupa finitulú institutiunii gimnasiali, să i puna in stáre spre a se-puté cultivá insisi mai de parte.

Aci e locul a dechiará odata pentru totu daun'a, că nice incesi universitatile, si cu atáta mai pucinu gimasiile, nu sunt chiamate a perfectená deplinu pe cineva intr'o specialitate séu alt'a; ci ele ne dau numai elementele necesarie, si ne asternenu calea pre care mergendu fora lene să putemu ajunge la perfectiunea, căta este data omului, in tru specialitate a alegerii sale

Obiectele de invatiamentu cá media, prin care gimnasiulu tinde a sîimplini scopulu generale spre a orná pe disciplii cu cultur'a generale, spre a i pune adeca in stare a se-cultivá mai departe séu singuri séu continuendu la institutetele superioare, se-reducu in genere la Ddieu, omenime si natura—trei obiecte aceste pentru tóta invatietur'a si sciinti'a. Nice o invatiatura, deci nice cea gimnasiale, nu pôte negrigi nice unulu din aceste trei obiecte generale. Dar, deorace materi'a de institutiune, cuprinsa in acele trei obiecte, este fora margini: de aceea din legionulu de discipline, cu privire la scopulu gimnasiului, cá unu institutu de pregatire ce este, sunt să se-aléga numai acele ce dupre cuprinsulu seu intipuescu bazele si dau elementele introductórie la diferitele ramuri de scientie, acele ce potu pune in stare pe disciplii abiturienti cá sa se-perfectioneze intr'o specialitate séu alt'a; acele-ce in fine dupre natur'a sá sunt mai apte spre a desvoltá spiritulu sciintificu si a formá caracterulu.

Candu essaminámu multimea obiecteloru de invatiamentu, ce se-referescu la Ddieu, omenime si natura, ne convingemu fára grautate, că, afara de institutiunea in Religiune, ce are de obiectu cunoscinti'a lui Ddieu si este de o necessita-

te absoluta in timpul presente si in eternitate, si de aceea
 tiene intensive locul primu intre obiectele de invatiemen-
 tutu gimnasiale, niceunulu nu corespunde, in tota privinti'a,
 la scopulu gimnasiului cá limbeler clasice: cea La-
 tina si cea Elenica cu literaturerele sale. Caci nice
 unu obiectu de invatiamentu nu e in stare, cá limbeler Classice,
 a desceptá, a desvoltá, si essercitá tóte facultatile mintii: me-
 mori'a, judecat'a, fantasi'a, combinatiunea; a cultivá darulu
 vorbirii si a formá cela alu stilisticii; a intruduce la bucatile
 cele mai frumóse si originali din literatura; a deschide mintii
 o imperatia intréga de idee mari; a ne deprinde la bunele
 moravuri si la credintia; a implé inim'a junelui, prin admirarea
 fapteloru mari si frumóse, de determinari generóse, a'i nobila
 simtiementulu si a'i fortificá caracterulu. Deaceea decandu
 essistu gimnasiale, limbeler clasice au fostu pururea purtatorii
 culturei ceruta de la acele, si ele voru fi panacandu gimnasiale
 voru avé sa impliniasca scopulu ce li este prefiptu: in cátu
 putemu dice: cá cultur'a gimnasiale stá si cade
 cu studieler clasice.

Alaturea studieleru clasice stá studiulu Limbei ma-
 terne si literatur'a ei. Despre insemnatatea Lim-
 bei materne ingenere, precumsi despre adeverulu cuprinsu
 in sentinti'a: „eá cultur'a generale e posibilu
 numai candu obiecteler de invatiamentu
 se esplicá in limb'a materna, nu se mai indoiesce
 astadi nice unu omu cu minte sanatósa. Numai maliti'a
 ne va mai svadui, cá sa ne invatiámu copii carte intr'o limba
 neintielésa; si numai ignoranti'a va preferi a si dá copii
 la invatiatura acolo unde disciplulu, pelanga grautatea de a
 intielege obiectulu sciintiei, are mai antáiu sa invinga—ferice
 de elu de o va puté invinge—pedec'a ce i o opune perceperii
 necunosciinti'a limbei. In atari scóle séne numai o propunere
 din partea institutoriului fara perceptine din partea scolariului
 —numai o memorizare fara sciintia; séu (la cercustarea candu
 scolariulu va avé deacasa cunosciinti'a limbei straine) unu pro-
 gresu cu abnegarea, ba cu stingerea individualitatii nationali
 a copilului. Ce s'atinge de specialea functionaro a Limbei ma-
 terne in gimnasiu, ea este chiamata mai multu de cátu verecare

altu obiectu de institutiune a tiené in unitatea scopului gimnasiului diferitele obiecte de invatiatura, si a nu le lasá sa divergeze; a dá proba prin ocupatiuni scripsturistice de câtu póte disciplulu in sciintia pre campulu tuturor obiectelor de invatiamentu, a servi de fundamentu la invatiarea celorlalte limbe, tienendu loculu la gramatic'a universale. — Prin gimnasiale, in care limb'a esplicativa nu e cea germana, pelanga Matérna se-mai propune si alta limba viua, p. e. **G e r m a n'a** sal.

Vine **I s t o r i a** si in strinsa legatura cu ea si **G e o g r a f i a**. Istoria, acésta carte a trecutului, candu arunca faptele sale cu grautatea loru cea de plumbu in cumpan'a judecatii nóstre, ne face sa nu ne mandrimu cu mintea intru triumfulu intreprinderiloru nóstre; ci mai virtosu sa ne smerimu cu inim'a aducendune aminte de nestatornici'a lucruriloru omenesci. Istoria, candu ni infaciesiaza icóne de virtute stralucite, ne manganjaie de caderea in luptele nóstre cu reulu din lumea acést'a, si intarindune ne imbarbatéza a starui neclatiti pana infiae pe calea virtutii—acestu obiectu de invatiamentu este unulu din cele mai apte spre a formá intieleptiunea si a fortificá caracterulu disciplului.

La obiectele de invatiamentu numerate apoi se-adauge cá o essentiala intregire **M a t e m a t i c a**. Acésta disciplina, deprindendu prin formele si tiefrele sale cele reci pe disciplu la puntualitate si la ordine rigurósa intru tóte relatiunile vietiei lui, si invatiandulu cá in afacerile lui sá caute pururea la simburulu lucrului, sa se-informeze chiaru despre situatiuni si reporturi, sa nu iá nimic'a de verisemine fara argumente suficiente, si cu acést'a ferindulu de falsitate arteficiósa in purtare, de mesuri pedumantate in intreprinderi, de usiurintia si desiertacredintia in judecata constitue unu minunatu elementu de cultura generale, si, cá o sciintia ce este a mintii abstractoria, ea formeza, dupa limbe, acea gimnastica a spiritului ce nu se póte suplini prin nimic'a

S c i e n t i e l e n a t u r a l e contribuiescu la cultur'a generale intr'o mesura mai mica; dara acést'a nu detrage nimic'a din valoarea loru. Ele ni dau argumentele fisicoteleologice despre essistintia lui Ddieu, candu ne descoperu: cá natur'a

nu se-póte întielege si nice precepe fara acceptarea unei Inteligintie supreme, ce se manifestéza într'unu modu atâtu de imbucuratoriu in tóte lucrurile si in cele mai mici. Cà ele oferescu pentru institutiunea gimnasiale mai pucina materia: acést'a vine deacolo, cáci fenomenele naturei fiindu atâtu de multe si singuraritatile, in care se-resfiru aceste fenomene, atâtu de numeróse: combinarea si dominarea loru trece preste puterea si timpul unui gimnastu.

Numerulu obiectelor de invatiatura obligate in gimnasiu se-inchide cu Propredectia filosofica, ce tiene loculu Logiceii si alu altoru discipline filosofice, cari se-invatiu in cursulu filosoficu de mainainte. Ea, candu se-gasesce profesorulu cum se-cade, care inadeveru sa fia filosofu, si sa scie a se-tiené între certe margini in propunerea vastulu seu obiectu de institutiune, corespunde fórté la chiamarea gimnasiulu de a pregati pe discipli cá sa póta amblá pe picioarele sale mai de parte pe calea cea lunga a scientiei.

Ací sà pausamu pucintelu pentrucá sa ni rechiamámu a minte sistem'a gimnasiale demainainte. Scimu cá pana la 1849 mai in tóte gimnasiale austriace Limb'atina erá punctulu de grautate alu institutiunii gimnasiali. Celelalte discipline: Limb'a matérna si cea Elenica, Istoria si Geografia, Matematica si Scientiele naturali séu cá lipsiau cu totuluitotu, séu cá erau tractate fórté masteru de profesorulu publicu.

Scientiele timpulu nostru stau pre acelu gradu alu progresulu ce nu mai sufere o atare sistema de gimnasie, dupre care junii aspiranti la o cultura mai inalta, sa fia constrinsi a sí aflá fundamentulu culturei generalii singuru numai in studiulu Limbei latine. Conformu acestui spiritu alu secului nou'a sistema gimnasiale a pusu in dreptulu ce li se cu vine studiulu Limbei materne si alu celei Elenice; éra Istoria si Geografia, Matematica si Fisica, ce mainainte se-propuneau deodata in totu cuprinsulu loru in asia numitulu cursu filosoficu, le a impartitu preste totu gimnasiulu, pentru cá disciplii sa sí le póta însusi cu temeiu ascultandu le treptatu. Catra acestea s'a determinatu si pentru Istoria Naturale spatiulu cuviinciosu.

Amai reveni la sistem'a gimnasiale de mainainte este

a face progresulu racului, si a plesni in facia cierintiele spiritului tempului.

Din partene, candu audiramu pela 1860, cã nunumai in Ungaria ci si in Ardealu omenii voru sa se-intõrca érase — cum in adeveru pe alocurea s'au si intorsu—la sistem'a cea veche, amu dechiaratu in publicu: cã remanemu cu gimnasiulu nostru pelanga organisatiunea cea noua. La care acum adaugemu: a primi verce amelioratiunes'ar mai face pre acestu tieremu cù dreptulu celu avemu de a o introduce insine.

Acestea fiindu obiectele principalie de invatiatura in gimnasiu de sine se-intielege, cã ele nu potu stã tôte pre acelasi gradu in scar'a valorii. Din cele disse este chiaru, cã intre tôte are sã tiena locul primu ocuparea cu *L i m b e l e C l a s s i c e*. Si acést'a nu dóra caci celea in sine aru-fi obiectulu celu mai *i m p o r t a n t e*, deorace in acésta privintia antãietatea o merita institutiunea in *R e l i g i u n e* si in totu ce este *c o n s c i e n t i a n a t i o n a l e*; ci mai virtosu pentrucã ele, incãtu se-póte si trebuiesce a se-efectui acést'a prin institutiunea gimnasiale, sunt cele mai apte spre a realisã acea cultura generale, ce este chiamatu gimnasiulu a o dá. Acésta preponderantia se-manifestéza inafara parte prin numerulu precumpanitoriu alu óreloru pre septemana consantite studiului loru; parte prin postirea mai potentiala a prestatiuniloru domestice de la scolari. Astfelu pentru studiulu Latinei suntu determinate 50 de ore pre septemana in cele optu classi ale gimnasiului; éra pentru alu limbei Elenice 28 ore.—Celor'a ce dicu: cã de ce tréba atât'a *L i m b a E l e n i c a* séu grecésca, déca ei accépta principiulu nostru, cã cultur'a gimnasiale stã si cade cu studiulu *L i m b e l o r u c l a s s i c e*, le respundemu, cã a lipsi cultur'a gimnasiale de studiulu Elenicei, ar insemná atâtu câtu sã scoti omului sanatosu unu ochiu. Era, déca ei lépada acelu principiu, apoi numai disputamu; ignoti nulla cupido.

Alaturea *L i m b e l o r u c l a s s i c e* se-presentéza cã obiectu de invatiatura momentosu *L i m b ' a m a t é r n a*. Ponderositatea ei anse nu se-cauta atâtu intr'unu numeru mai mare de ore, consfintite studiului ei pre septemana, câtu mai alesu intru a postu de la scolari o incordatiune mai intinsiva, la feliuritele

pense orale si scripturistice in scola si a casa. Deci pentru Limb'a materna sunt prescrise 20 de ore pe septemana.

Apoi vine German'a cá a doua limba viua totu cu 20 ore pre septemana. Studiulu cu fundamentu alu acestei limbe se-recomanda fórte parte prin bogat'a ei literatura intru tóte ramurile sciintiei si a le desteritatiloru omenesci; parte si mai virtosu prin cercustarea, cá ea este limb'a officiosa a Gubernulu centrale, si catra acést'a mediulu de comunitaciune intre cei cultivati de diferitele nationalitati ce compunu Imperiulu Austriei.—Dar acést'a nu dá nimunui dreptulu de a inaltia in gimnasiu studiulu Limbei—Germane preste studiulu Maternei, ce la noi e Limb'a-romana.

Prin cercustarea cá in gimnasiale, cum este si alu nostru, pelanga Limb'a esplicativa, ce de dreptu e cea Matérna, se-mai invatia si German'a, anca si Mageara, Matérna se-scurtéza din numerulu óreloru ce i compete de dreptu.

Urméza Istoria in legatura cu Geografia cu 24. Matematica cu 23, Propedevtic'a cu 8, Istoria si Sc. naturali cu 19 ore pe septemana. / Central University Library Cluj

Cátu privesce legatur'a intre sene a singurareloru obiecte sunt in usu doua moduri de institutiune: asia dis'a Sistem'a de Classi si Sistem'a de specialitati. Dupre cea antaia unu singuru profesoru propune tóte obiectele prescrise intr'o classe órecare; dupre cea adou'a intr'o classe.—si anume in gimnasiulu superiore—propunu mai atáti individi, cáte obiecte de invatiamentu sunt. Sistem'a de classi e mai veche si putemu dice mai naturale; sistem'a de specialitati, essita mai antaiu din Pedagogiulu Francke, dupace s'a adopatu de multe gimnasiale din Germania, inepen acum a reveni la cea dintaiu. Dupre consensulu generale a lu barbatiloru de scóla Sistem'a de classi prevaléza intru a inaintá partea educativa a scopului gimnasiale; cea cu profesorii de specialitati póte face mai multu pentru inaintarea partii sciintifice a scopului presriptu gimnasiulu. Pentru unitatea didactico-pedagogica s'a cerutu concentrarea obiecteloru de invatiamentu intr'o mana; acést'a anse ar incordá postirea de la profeserulu gimnasiale preste putintia omenésca. Inadeveru candu ar fi cu putintia a se-formá atari profesori gimnásiali, cari sa fia deoprotiya forti intru

tóte obiectele de instituirea gimnasiale prescise: atunci n'amu avé causa a impartii puterile institutrice. Ma, deorace nu e nimene care sa se-póta inaltá in tóte obiectele de instituire pana la gradulu in care s'afla astadi sciintiele, de acea a cadutu si principiulu de a concentrá numai in man'a unui profesorulu tóte obiectele de instituirea gimnasiale—a cadutu Sistem'a de classii.

Pentru acést'a anse grautatile si necuviintiele, impreunate cu sistem'a de spetialitáti, nu se-pótu ascunde. Se-póte adeca intemplá cá intrun'a si aceeasi Classe gimnasiale sa se perinduiasca 6-7 profesori, fiacare cá representante a spetialitatii la care s'adatu cu órecare exclusivitate, si apoi sa tendia din puteri fiacare a face din disciplii atátia virtuosii intru spetialitatea prelegerii sale, fara a mai cautá in drépt'a séu sting'a si la obiectele celorlalti colegi ai sei, fára a cugeta la scopulu generale alu gimnasiului, si astfelu avendu inaintea ochiloru numai sporulu in obiectulu speciale, sà gramadésca pe scolari cu pense scolastice si domestice, cá si candu n'aru mai fi anca si alte obiecte de invatiatura in acea classe. Se-póte intemplá cá, spre a ajunge la scopulu seu speciale cu disciplii, unulu din diferitii profesori ai aceeasi Classii sa apuce pre o cale, altulu pre alt'a; unulu sà intruduca o terminologia, altulu alt'a (mai alesu candu Limb'a esplicativa nu si are anca defipti acei termini); unulu sà desprobeze ce a probatu altulu, scurtu unulu sa dica cia! candu altulu a strigatu hoitiá! si asia sà produca o confusiune in ideele si in purtarea scolariloru, si, ce este si mai reu, sà li dea ocaziune a face comparatiune intre dísele, mesurele, regulele aruncate de desclinitii profesori in daun'a autoritatii, ce trebue sa o aiba cá nisce superiori; si a pietatii, ce trebue sa o insufle scolariloru cá la nisce líi.— Acestea nu su niscareva aborturi teoretice!..

Atari necuviintie sunt posibilii si intr'o stare normale a gimnasiului; ma ele evinu mai desu candu unulu séu mai multi profesori sunt noi.

Unu profesorulu a bile lucra cu totu succesulu in scóla si dupre unu planu mai defectuosu; dar profesorulu fára abilitate si pelanga planulu celu mai perfectu nu face nimic'a.

Prin abilitate întielegemu artea de a învăța pe altul educându, și de a educa și crește instituindu. Dar această artă profesoresca nu este așa de ușoară, încât să se poată ea presupune fără nicio rezervă la totu junele făcându-și essitu macar cel mai doct din auditóriile universității. Știința se-cascigă în școlă și din carti; întieptuinea prin experiență. Și Universitatea este o școlă de pregătire teoretică —vedibine că în gradul supremu. S'a observatu, că unu june essitu din universitate a cautatu să facă că profesorul experimentari de mai multi ani, până s'a datu a se-coborî de pe catedr'a de doct la pertibilitatea și la sver'a de idee în care se-misca disciplulu; și până a aflatu justulu mediu între p r é p u c i n u și p r é m u l t u alu cătătimii de cunos-cinție, ce are să lu propună școlarilor din specialitatea sá. Apoi darul de a se-esprime așa, că să fie perceptu de școlariu, este prim'a condițiune a succesului întră instituțiune. Că între prelegerea de pe Catedr'a din Universitate, și între propunerea în gimnasiu este mare diferenția: cine nu știe?

N'avemu trebuința decât de o suprafacială cântărire a problemei gimnasilor pentru că să ne convingem cătu de însemnată și grea este aceea. Așadar, că gimnasiulu să și poată ajunge scopulu, se-cere: că profesorulu gimnasilor, pe-lângă posedarea științelor cuvenite, să aibă justulu t a c t u întră tractarea junimii studioase; d e v o t a m e n t u deplinu pentru progresulu școlarilor întră știința și moralitate; a c t i v i t a t e n e o b o s i t a și de aceea p r e p e r a t i u n e continua în obiectulu seu special de prelegere; r e s i g n a t i u n e neconditionată de a și subordiná individualitatea sá la scopulu general alu gimnasilor, fără totuși a slăbi din energia între marginile trase ale activității sale. Dar calitatea principală, ce pune corónă la idealulu de profesor, este v i u ' a c r e d i n t i a în C r e s t u. Profesorulu fără această credință nu pôte avea dragostea de a p r ó p e l u i, atât de necesară față cu colegii și cu discipulii sei, și prin urmărire nicio devotamentu, nicio abnegațiune de sine, ce sî fructe ale dragostei; dar nu pôte avea nicio speranță, ce este motivulu și nutrimentulu la tóta întreprinderea —și la instituțiune.

Deóráce, dupre sistem'a de specialitati, lipsesce punctulu naturale de unitate pentru activitatea didactico-pedagogica a scólei, neavendu a face nice numai cu unu profesoru, nice numai cu unu obiectu de invatiatura: deacea P. de Org. a providiutu cá remedia la atari necuviintie eventuali urmatóriele:

Conferintiile profesorali de luna, in cari, pelanga discutarea obiectelor prescise, relative la moralitatea si la progresulu sciintificu alu discipliloru, este de folosu a se-schimbá între profesori totudaun'a si idee asupr'a metódei, probata prin esperienti'a profesoriloru mai vechi in prassa.

Ordinariatele de classi, care institutu frumosu, destinatu a suplini unitatea didactico-pedagogica, n'are sa remana numai o litera mórtá, ci sa devina fapta. Ceeace se-va-face, deca profesorulu Ordinariu se-pune cu colegii sei din Clasa respectiva in legetura de continua cointielegere reciproca, avendu a minte, cá fiacare profesoru sa nu pérdia din vedere: cá gimnasiulu este si trebue sa fia o scóla elementaria—numai intr'unu gradu mai inaltu; cá sa se-petrundia fiacare, cá activitatea loru trebue sa fia comune, ast-felu cá actiunea unuia sa se-intregésca prin aceluialaltu; cá singurarii sa se-subordineze de buna voiia la scopulu generale, cá in propunerea obiectului seu niceunulu sa nu tréca preste marginile sciintiei, prescisa prin Plan. de prel. pentru o classe séu alt'a respectiva. Maiincolo sà bage de séma, cá ceeace s'a propriu intr'o ora de prelegere, sà nu fia iertatu in celelalte; cá ceeace s'a aprobatu de unu profesoru, sà nu se-desaprobeze de altulu. Numai in modulu acest'a este posibilu consuintia tuturoru obiectelor de invatiamentu catra acelasi scopu, numai cu acestu modu artificiosu se-póte suplini unitatea didactico-pedagogica, ce lipsesce din sistem'a de specialitati.

Apoi Ospitarea imprumutata a profesoriloru in orele cele libere de prelegere, dandu ocaziune fiacui din profesorii ospitatori a face comparatiune între metód'a sa si acelorlalti, este modulu celu mai eficace spre a ajunge odata la uniformitatea in propunere.

Infine ospitarea Directorului. Tóte cali-

tatile, câte facu pe profesorulu gimnasiale ingenere si pe celu ordinaru inspecie, se-ceru intr'o mesura mai mare dela directorulu gimnasiului, a caruia chiamare este: cá sa conduca gimnasiulu in cele interne si sa lu reprezenteze in cele dinafara. Gimnasiulu cá organismu viu ce este viaza de viati'a ce i o póte insuflá directorulu. Datoriile si drepturile lui in acestu respectu sunt mai multe; ale numerá acum indetaiiu trece preste marginile acestui articlu. Ajunge a mai spune in termini generali: cá prin desele ospitari mai antaiu de totu are obligatiune a stabili si a sustiné unitatea didactico-pedagogica—mediulu celu mai de-frunte spre scopulu gimnasiului, pentru a carui ajungere directorulu, si printr' ensulu totu corpulu profesoralu, este respunsatoriu Statului, Bisericeii si parintiloru copiiloru. Din drepturile directoriale celu mai momentosu este impartirea obiecteloru de invatiatura intre profesori. Inflorirea gimnasiului depinde fórté de la cercustarea, cá fiacare profesoru sa ocupe acelu locu, unde póte face mai multu si a intregi mai corespundietoriu pe colegii sei dupre capacitatea si specialitatea sa. Directorulu, cá unulu ce prin ospitari i se-dá ocaziune mereu spre a cunósce cátu póte si cátu face in adeveru fiacare profesoru in sver'a sá, scie si mai bine de ce e abile unu fiacare. In atare partire nu se-tiene in séma vechimea profesoratului—démna de tóta consideratiunea candu e vorb'a a se-remunerá—; ci singuru numai sciinti'a si bunatatea metodei.

Cátu pentru reportulu directorulu catra profesori elu nu stá in legatura de burocratu catra burocrati; ci in relatieune de: *primus inter pares*. Directorulu nu cere nimic'a de la Colegii sei in puterea autoritatii sale; ci demanda in numele legiloru si alu normativeloru in vigóre, si profesorii, cá barbati ai ordinii si disciplinii, se-subordinéza spontanei si de buna voiia la acelea.

Câte s'au dísu mai susu privescu mai multu partea in-tielesuale a scopului gimnasiale. Nu pentrucá aceea ar fi preponderante, ci pentrucá invatiatur'a este mai aprópe, si pentrucá notiunilo, *invatiatura* si *creștere*, fara a fi coincidenti, sunt totusi asiá de strinsu combinate, încátu nu

poti invatiá pe cineva fara a nu lu educa séu cresce, si viceversa. Ma in gimnasiu, cá si in verce scóla de invatiamentu si de educatiune, momentulu celu mai ponderosu este o sanatósa si putinte desvoltare a voii — a partii morali a scolariului.

Acésta cerintia Pl. de Org. o formuléza la pag. 7 din Prenotitie asia: „ Celu mai grau postulatu pedagogicu, ce se face si trebue a se face invatiementului, este o atare conlucrare a tuturor partiloru ei, cá, pelanga tóta varietatea obiectelor de invatiatura, sa aduca la maturitate acelu fructu, ce este scopulu ultimulu la tóta cultur'a junimii, si care se numesce: unu caracteru cultivatu si nobile.“

Prin caracteru voimú sa se-intieléga aceea voia de feru a individulu crestinu de a lucrá in tóta cercustantiele vietiei sale fara sperantia de resplatire lumésca, si fara frica de pedepsire fapt'a buna pentru cá e buna, si a seferi de fapt'a rea, pentru cá e rea.

Cucátu dar e mai mare libertatea ce astépta pe june la intrarea sa in viati'a publica: cu atátu e mai imperiósá necesitatea de a se-deprinde anca depeccandu e nematuru la domnirea de sene si la subordinarea voiei sale legii atátu interne câtú si esterne.

Religiun'ea si consciinti'a nationale fiindu cele doue radacini din care are sà resara, sà crésca si sà se-matureze acestu fructu nobile, se-recomenda doua media spre scopu. Unulu: cá tóte obiectele de invatiamentu sà tendia la ideele religiunii, a le moralitati si nationalitati, cá la centrulu comune aloru; altulu: o disciplina buna.

Dreptu aceea toti profesorii, dar cu deosebire catechetulu si profesorulu de Limb'a matérna, au sà lucréze cu dinadinsulu spre acést'a. Fara a mai starui asupr'a chiamarii profesorulu de Matérna, destulu de demustrata prin ponderositatea obiectulu seu, dícemu cá Calchetulu, cá invatiatoriu de Religiuno si cá essortatoru a lu junimii studiósé, cata sà aiba

influență cea mai mare asupra animei elevilor săi; să sâtescă și să cultiveze semente a totu ce e bun și nobile; să desvôle întru pepturile lor simțimente de generositate, de abnegatiune, de pietate catra autoritate, și să facă că școl'a să fie cas'a unde locuiesce spiritulu cvlaviei și alu temerii de Ddieu cea adevarată și nefacierita.—Nescine a aseminat pe Ordinariu cu tatalu, și pe catechetu cu mam'a de famiili'a; și aseminarea este fôrte justa; caci numai seriositatea cea liână a tatalui și amôrea cea de sine jertfitoria a mamei împreunate efectuiază, precum în familia asiăsi în școl'a, fapt'a educatiunii.

Nu putemu purcede mai departe fara a trage aci atentiunea creștinilor nostri asupra unei cercustari de cea mai grea importantia, postindu i că deôrăce însusi Pl. de org. pag. 9 cere că mediu spre scopu consuinti'a tuturor obiectelor de invatiementu spre ideele Religiei sal., să cugete: că oretenerimea nôstra studiôsă putevori-ei ajunge scopulu gimnasiale acolo, unde tôte obiectele de invatiatura consuescu spre ideele unei religii ce nu e cea a parintiloru săi? . . .

Oricum atât'a stă: că scopulu prefiptu gimnasielor nu se-pôte deplinu ajunge fara numai în gimnasia confesionale:

Prinurmăre cei cari ceru gimnasia pure nationale, nu știu ce ceru. A cere gimnasia pure nationale, adeca gimnasia fara colóre confesionale, este a cere să rupi cu trecutulu religiei tale, să jertfesci interesele cele mai scumpe a le Biserice și ale familiei, este a cere să crești statulu individui, lipsiti de acelu caracteru nobile, ce e scopulu supremu a totu gimnasiulu; să crești nisce individui indiferenti—celu mai reu soiiu de ômeni ce pôte fi pe suprafaci'a pământulu.

Cātu pentru disciplina, ce se-recomandă că alu doilea mediu spre ajungerea scopulu moralu alu gimnasiulu, este una obiectu în sine atâtu de momentosu, încātu singuru dă materia pentru unu articlu a parte. De aceea ne marginimu a face în privinti'a acést'a deastadata numai nisce observari generali în două directiuni. Că adeca școl'a fara disciplina nu și pôte ajunge scopulu; că inspecia fiacare profesorulu în

or'a prelegerii sale, éra ingenere ordinariulu este oblegatu a tiené disciplin'a cea mai buna dojenindu cu blandetia si demnitate, si laudandu fara partialitate si dupre dreptate. Si cá:

Déca dechiararâmu mai sus, cá intregu corpulu profesoralé este respunsatoriu pentru ajungerea scopului generale alu gimnasiului, n'amu disu si n'amu pututu díce, cá tóta sarcin'a educatiunii ar jacé pre umerii profesoriloru. Fara indoire profesorii facu totu pentru formarea caracterului junimii studióse pre timpul scólei, cátu adeca scolarii stau suptu nemediat'a prevegiere a loru. Anse din 24 óre scolarii petrecu cu profesorii in scóla 5-6 óre, cealalte s'afla, séu ar trebui sa se afe, inaintea ochiloru parintiloru séu ai gazdeloru.— Prinurmare moralitatea junimii studióse depende in partea ei céa mai mare de la influinti'a domestica, de suptu care nu i poti subtrage. Viati'a familiei, déca e cum se-cade, intipuesce acea gimnastica segura, unde prin implinirea oblegatiuniloru detóta dioa se-potu deprinde copii la esserciarea tuturiloru virtutiloru crestinesci si sociali. Dar pe cátu este de recunoscuta necesitatea pedagogica; cá educatiunea de a casa sà mérga mana amana cu disciplin'a din scóla: pe atátu este de comuna geluirea, cá acést'a nu se-face. Pucini parinti sunt cari se-scie, séu déca sciú sa se-póta desbracă de prejudece, de a nu lucrá cu totulú totu contr'a disciplinei din scóla. Nu plasmuimu nimic'a, spunemu fapte, candu dicemu: cá sunt Tati (de mame numai amin-timu), si Mosi chiaru, acoperiti de totu decorulu canuntetieloru, cari, inlocu de a direge insii cu o mana patíta voií'a copiiloru si a nepotiloru sei, se-lasa dincontra a fi condusi insi-si, ómeni betrani! de aroganti'a si impertinenti'a copiiloru sei.— Vedi bine, cá in scóla nu se-póte suferi o atare disciplina: si atunci sà audi defaime, ce se-vorascu din partea unoru asemeni parinti contr'a invatiatoriloru copiiloru sei.

Déca se-intempla acést'a si cu scolarii, cari au fericirea de a locui in cas'a parintésca: apoi ce vomu díce despre acei studenti veniti de pe la sate, cari au nefericirea de a siedé pe la gazde, straine demulteori si cu legea si cu nationalitatea? Adeveru este, cá conformu normativelorú la inma-

tricolare se-cere de la aceste gazde garantia pentru moralitatea copiiloru ce i primescu in cartiru séu costu; ma acésta legiure mantuitoře devine detotu ilusoria prin acea cercustare, cà cei mai multi parinti din afara, acum séu din lipsea mediilor pecuniarie séu din scurta-vedere, candu asiédia pe copii sei pe la gazde, cauta mai multu la estinatatea, decâtu la bunatatea cartireloru.

Nu cunóscemu nice unu remediu radicale contr'a acestui reu fatulu afara de intemeierea unui **C o n v i c t u**, spre care si tragemu cu acést'a luraaminte a tuturor, cari se-intereséza din inima de crescerea junimii nóstre.

Atari sunt lineamentele gimnasiului cá institutu de invatiementu si de educatiune.

Brasiovu 26 Aprile 1864.

GJM.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

II.

Sciri scolastice.

1.) Planulu de prelectiune pentru sesse
Classi gimnasiali pre an. scol. 186³/₄.

A. Obiectele de institutiune impartite dupre Classi.

C L A S S E A I.

Religiune a 2. ore pre sept. Catechismulu bogatu.
Latin'a 8 ore pre sept. Cart. scol. Partea-Formaria
cl. I de Munteanu. Din Gramatica: flesiunea regularia
a numelui si verbului cu adaugere de cele mai notavere pre-
pusatiuni si conjunctiuni. Formele memorizate se-essercéza
prin esemple corespundiátorie din Esser. de Dünchier, tie-
nenduse in consideratiune regulele sintactice cele mai necésa-
rie. Lectur'a nu e separata de Gramatica. Pre sept.
¹/₂ óra se-intrebuintieza la ocupatiune in scóla, corésa
acasa de profesoru.—Ocuparea domestica stá: cá scolarii sa
memorizeze paradigmate si vocabule ce se-petrecu in
scóla.

Romana 3 ore pre sept. Cart. scol. Partea Formaria
G. Munteanu. Flesiunea N numelui și a verbului. Scriere
cu litere. Naratiuni facute de rostu de cat.a profesoru se-
reproducu in scrisu de scolari. Regulele gramaticali se-es-
sercéza aplicanduse la capetele citinde din Cartea de Lectur'a
romana de G. Munteanu.—1 ore Ocupat. scol.; citire si me-
morizare de capete alese.—In Sem. II unu pensu totu la 2.
sept.—Acasa memorizeza paradigmate si regule gramaticali.

German'a 3 ore pre Sept. Cart. scol. Schinnagl.
Formaria: flesiunea numelui, caruia i se-premite cea
a verbeloru ajutatórie: Haben, Werden si Sein.—Din Lec-
tura. Cart. scol. Crestomatiá germana Nice-
foru; formele gramaticali se-essercéza aplicanduse la acésta
Carte.—In Sem. II. traductiunile se-scriu caté odatá, candu

se-esplica si regalele orografice in modu rapsodicu.—Acasa scolarii mediteza paradigmate, vocabule si regule gramaticali; si la 14. dile facu in scrisu cate unu pensu.

G e o g r a f i a 3 ore pre sept. Cart. scol. Manualu de Geografia dupre Bellinger de G. Munteanu. Cunoscintie preliminarie din geografia matematica. Descrierea suprafeciei pamantului in antitesele sale de tiera (uscatu) si apa seu mare. Calitatea fisica a suprafeciei tieiei ingenere si a partiloru seu contienuteloru inspecie. Cunoscintie generali din Geografia politica.—Mediele: globu tierestru, Carte de parate Scheda si Atlante manuale.

M a t e m a t i c a 3 ore pre sept. din Aritmetica Sem. I. Cart. scol. Moznik. Computu cu numeri numiti si nenumiti de unu nume, Multiplicatiunea si Dividiunea prescurtata; neipartibilitatea numeriloru, frangerile comuni si diecimali.—Sem. II Arit. 1 ora; Geometria intuitiva totu Moznik 2 ore pre sept. linie, unghiuri, linie paraleli, triungiuri, constructiune de triungiuri si de paralelograme.

I s t o r i a N a t u r a l e 2 ore pre sept. Cart. Scol. Lüben Sem. I. **Z o l o g i a** Mamalieloru; Sem. II Zologi'a crustacelorü, insectelorü etc.

C L A S S E A II.

R e l i g i u n e a 2 ore pre sept. Catechismulu bogatu.

L a t i n a 6 ore pre Sept. Cart. scol. Partea Formaria Cl. II Munteanu. Din **G r a m a t i c a**: intregirea flesioniü regularie; ce este mai raru si neregularia in declinatiune si conjugatiune; formarea vorbeloru. Regulele sintactice, invatiate in Cl. I, in acést'a se mai invatatescu intre altele cu constructio Ac. cum infinit.vo.—Regulele sintactice se-esserciteza aplicanduse la capete de cetitu din Crestomatia Latina tradusa dupa Schinagl de Moldoveanu.—Acasa memorizeza paradigmate, vocabule si pela finea Sem. II se-prepareza pentru capetele din Lecturariulu latinu.—Totu la 14 dile cate unu pensu.

R o m a n a 3 ore pre sept. Cart. Scol. Formaria de Munteanu. Dupa repetirea celorü invatiate in Cl. precedentu

se-învația particulele, formarea vorbelor, fonologia și regulele ortografice.— Gramatic'a s'aplică la citirea de bucati corespunzătoare din Lectura română. 1 ora pe sept. servește la ocupațiunile scripșturistice, pentru cari se-ia materia din învațietur'a sincronica a celorlalte obiecte reale: istoria naturală etc.

Germană 3 ore pe Sept. Cart. Scol. Schinnagl. Din **Gramatică**: Formele verbului regulat și neregulat, particulele, formarea vorbelor prin derivare și compunere. Formele se-consolidă aplicându-se la bucati corespunzătoare citite din Cartea de lectură.— Din **Lectura Crestomatia Niceforu** se-trăduce din German'a în română și vice-versa bucati alese și mai ușoare.— Ocupațiune domestică totu la 14 zile unu pensu; preparațiune la Capetele de citit. Și în această Clasă traducțiunile se-scriu câte odată; cu ocaziunea exercițiilor scripșturistice se-esplică rapsodice regulele ortografice.

Istoria 3 ore pe Sept. Cart. Scol. Pütz. Istori'a antică până la 476. d. cr. în combinare cu geografi'a cea veche, ce se-premițe pururé.— Aparat ajutatôrie: Cartele istorice de perete ale lui Kiepert.

Matematică 3. ore pe Sept. Cart. Scol. Moznik. Sem. I. **Aritmetică** 2 ore: computu cu numeri de numiri mai multe; despre reporturi și proporțiuni simple; regul'a procentului; practic'a veltică; instituiunea despre pondere, măsură, și monete. Sem. II. 1 ora pe sept. din Aritmetică.— **Geometria** int. Sem. I. 1. ora: despre trigoné, tetragoné, poligoné, calculu de suprafeție la ungiurile dreptunghiare sal. Sem II 2 ore din Geometria intuitivă.

Istoria Naturală: 2 ore pe sept. Dupre Lüben. Sem. I. **Zologia** păsărilor, amfibicilor, pescilor.— Sem. II. **Botanică**.

C L A S S E A III.

Religiunea: 2 ore pe Sept. Ortodoss'a Marturisire.
Latina: 6. ore pe Sept. Din **Gramatică** 2

ore pre sept. Sintassea: despre Usulu Casurilor. Din Lectura 4 ore pre Segt. Cornelius Nepos.—In Sem. I. pe Sept. 1 pensu; in Sem. II totu la 14 dile 1 pensu. Preparatiune la Autoru.

E l e n i c a : 5 ore pre Sept. Cart. scol. Curtius. Din Gramatica: formele numelui afara de flesiunile mai rare si ale verbului pana la cele in μ eschisivu. Se-traducu capete alese din Crestomatia Schenkel atatu din elenica in germana, catu si din acést'a intru aceea. — Pronunti'a e cea Reichlinica.—Acasa memorizéza paradigmate, regule gramaticali, vocabule. —Totu la 14 dile 1 pensu in Sem. II.

R o m a n a : 3 ore pre sept. Cart. scol. Gram. Rom. Part. Sint. Munteanu. Din sintase 2 ore: propusatiunea pura si amplificata; usulu casurilor. Din Lectura 1 ora. Totu la 14 dile 1 pensu domesticu; in tota luna 1 ocupatiune scol.

G e r m a n a : 3 ore p. s. Cart. scol. Schinnagl. Sintassea propusatiunii pure si amplificate. Regulele se-intarescu aplicanduse la capete conforme din Mozart si se-lamurescu cu esemple din Ideologia lui Wurst. Acasa memorizéza regule, vocabule si paradigmate, si se-pregatescu pentru lectura.—In acésta Classe regulele ortografice, esplicate rapsodice in Classile precedenti, se-repetiescu in prospectu sistematicu pela capetulu semes. II.

I s t o r i a : 3 ore p. s. Cart. Scol. Pütz.

Sem. I. Istoria evului mediu;

Sem. II. Istoria mai noua.

Si un'a si alt'a cu amintire la evenimentele cele mai momentóse din Istoria Statului austriacu.—Aparate ajutatorie: 10. Carte de parete istorice de Sprüner.

M a t e m a t i c a : 3 ore p. s. Cart. Scol. Moznik.

Sem. I Aritmetica 2 ore: Geometria int. 1 ora p. s.

Sem II. Aritmeti'a 1 ora: Geometria 2 ore p. s.

Din **A r i t m e t i c a :** despre marimele opusatiionali si algebraice; potentie si radacini; permutatiuni si combinatiuni. —Din **G e o m e t r i a :** de liniile si figurele strimbu-linearie, anume despre cercu, calcululu arici si periferici lui.

S c i e n t i e l e N a t u r a l i : 2 ore p. s.

Sem. I. **M i n e r a l o g i a :** Cart. scol. Felöcker: despre

cristalisiatiune, descrierea celor mai notabili specii de mineralie.—Sem. II. *Fisic a*. Cart. ajutatoria Cuntzek: de calitatile generali ale corpurilor, agregatiune, elemente si caldura.

C L A S S E A IV.

Religiunea: 2 ore p. s. Ortodoss'a marturisire.

Latina: 6 ore p. s. Din sintasse: usulu timpuriloru si alu moduriloru; ce e mai necesariu din Cantitate si metrica 3 ore p. s. Din Lectura: Cesar de bello gallico. 4 ore p. s. si din Ovidiu.

Romana: 3 ore p. s. Din sintasse: propusatiunea cea compusa prin coordinatiune si subordinatiune; abreviarca si contragarea propusatiuniloru, propusatiunea directa si indirecta, cea interogativa. 2 ore. Din Lectura romana se memorizeza si declama bucati alese, 1 ora p. s.

Germana: 3 ore p. s. Cart. scol. Sinnagl.—1 ora pre s. din Gram. Sintassea propusatiunii compuse; teori'a propusatiunii secundaria si primaria etc. Regulele sintactice sechiarifica prin exemple luate din Ideologia lui Wurst si din alti aut. Din Lectura Mozart Tom. IV. 2 ore pe sept. citescu si traducu din german'a in romana si viceversa din Lectur'a Romana in limb'a germana bucati alese.—Ocupatiune domestica cá in Cl. III. Totu la 8 dile 1 ocupatiune; din candu in candu memorizeza cate o bucata aleasa din Lectur'a germana spre a o dechiamá in scóla.

Elin'a 4 ore pre sept. cart. scol. Curtius. Din Gramatic a: intregirea flessiunii neregularie; din Sintasse adaugere de acea parte a sintassii Elenice ce s'abate de la cea Latina. — Lectura si ocup. domestica cá si in Cl. III.

Geografia si Istoria: 3 ore pre sept.

Sem. I. Inchiderea Istoriei mai noue; Pütz Cart. scol. Repetitiune si intregire a geografiei.

Sem. II. Statistica populara a Austriei. Cá introducere la acést'a unu prospectu tabelariu de momentele ecle mai insemnate ale Istoriei Austriace.

Mate mat i c a: 3. ore pre sept. impartite intre Aritmetica si Geometri'a intuitiva cá in Cl. III si II. Cart. scol. Moznik.

A r i t m e t i c a: Computuri de proportiuni compuse, ecatiuni de gradulu primu cu o necunoscuta.

G e o m e t r i a: Geometria int. simetrica. Despre cor-puri si formele lorú, computarea marimii lorú.

S c i e n t i e l e N a t u r a l i: 3 ore p. s. **F i s i c a** Cart. ajut. Cuntzek: Ecuilibrú si motiune; Acustica, Optica, Magnetismu, Electricitate; punctele generale a le **A s t r o n o m i e i** si geografiei fizice.

M a g h i a r a: 2 ore p. s. Cursu practicú de Limb'a Maghiara dupre Metod'a lui Ahn, lucrata de Teopler.

C L A S S E A V.

R e l i g i u n e a: 2 ore p. s. Istoria Bissericeii Orto-dosse de A. B. de Siaguna.

L a t i n a: 6 ore p. s.—**L e c t u r a** 5 ore: Iávius din prosaisti; Ovidius *Metam.* din poeti. — 1 ora Esercitie gramatico-stilistice dupre Súpfl P. I.

E l e n i c a: 5 ore pre s. 1 ora gramatica; 4 ore lectura din Xenophonte, si apoi din Ilias lui Omeru.—Acasa memori-zare de vocabule si preparatiune la Autoru; totu la 4 sept. unu pensu.

R o m a n a: 2. ore pre sept. 1 ora exercitii gramatico-silistice; 1 ora lectura din *Lecturariu*; totu la 14 diele 1 pensu.

G e r m a n a: 2 ore pre sept. 1 ora traducere din German'a in Roman'a din Cart. Lect. Maager; 1 ora traduce-re din Roman'a din *Lecturariu Romanu* in german'a. Totu la 14 diele unu pensu.

I s t o r i a A n t i c a: 3 ore pre s. pana la subjugarea Greciei decatra romani.

M a t e m a t i c a: 4 ore pre sept. Algebra 2 óre: si-stem'a numerica, notiunea aditiunii, subtractiunii etc. cu deducerea marimilorú nerationali si imaginari. Cele 4 specie in expresiuni algebraice. Calitatea si nempartibilitatea numerilorú.

Invatiatur'a completa despre frangeri.—**G e o m e t r i a** 2 ore: Longimetria si Planimetria

I s t o r i a N a t u r a l e: 2 ore pre s. Sem. I. **M i n e r a l o g i a** in strinsa legatura cu Geognosia.—Sem. II. **B o t a n i c a**, in legatura strinsa cu Paleontologia si cu latirea geografica a plantelor

M a g h i a r a: 2 ore pre sept. cá in cl. IV.

C L A S S E A V I.

R e l i g i u n e a: 2 ore pre s. Istoria Bisericei ortodosse. Cart. Scol. **A n d r e i u B a r. d e S i a g u n ' a**.

L a t i n a: 6 ore pre sept. Lectura: 5 ore pre s. din Prosaisti: Salustius de Conjuratione Catilinaria si de bello Iugurthino; Cicero Orat. in Catil. I.; din Poeti: Virgilii Eclogae, Georg. si Lib. I. Aeneis.—1. ora Essercitie gramaticeo-stilistice dupre Súpfl P. I. Totu la 14 unu pensu.

E l e n i c ' a 5 ore pre s. Sem I. Ilias lui Omeru. Sem. II. Erodotu. Totu la 8 dile 1 ora essertitia gramaticeo-stilistice.—Preparatiune si la 4 Sept. unu pensu.

R o m a n a: 2 ore pre sept. 1 ora citire de bucati alese din scriitorii romani; 1 ora deprinderi stilistice.—Totu la 14 dile 1 ocup. seu 1 pensu.

G e r m a n a: 2 ore pre Sept. 1 ora traducere din Maager de bucati alese din german'a in roman'a; 1 ora traducere din roman'a in german'a.—Totu la 14 dile 1 ocup. seu 1 pensu.

I s t o r i a: 3 ore pre s. Sem I. Istoria romaniloru pana la emigratiunea poporaloru; sem. II Istoria media pana cam pela Gregoriu alu VII.

M a t e m a t i c a: 3 ore pre sept. impartite intre Aritmetica si Geometria cá in Cl. IV. III. si II.

A l g e b r a: potentie, radacini, logaritmi, ecatiuni de gradulu I. cu un'a si mai multe necunoscute. Reductiune de expressiuni algebraice.

G e o m e t r i a: Trigonometria si Stereometria.

S c i e n t i e n a t u r a l i: 2 ore pre sept. cá in Cl. V.

L i m b ' a m a g h i a r a: 2 ore pre Sept. cá in Cl. V.

B. Impartirea obiectelor de institutie intre profesori.

Profesorulu: si Ordinariulu	Obiectele de institutie Clasca (cu num. latini) Or'a (cu tiefre)	Sum'a óreloru pre septemana
Dr. I. Mesiota Ordinariu in VI.	Elenic'a in V. si VI cate 5 ore Istori'a „ V. „ VI „ 3 „	16
Dr. V. Glodariu Ordinariu in V.	Matematica in IV. si VI. câte 3. ore Matematica in V 4 „ Istoria in II. si IV cate 3 „ Germana in II 3 „	19
I. Lengeru Ordinariu in IV.	Latin'a in IV si V câte 6 ore Roman'a in V 2 „ Elenic'a in IV. 4 „	18
V. Oroianu Ordinariu in III.	Ist. naturale in I II III V VI câte 2 or. Ist. naturale „ IV. 3 „ Matematica „ II. si III. câte 3 „	19
D. Almasianu Ordinariu in II.	Latin'a in II si III câte 6 ore Roman'a „ II si III. „ 3 „	18
I. Ionasju Ordinariu in I.	Latina in I 8 ore Romana „ 3 „ Germana „ 3 „ Matematica „ 3 „ Geografia „ 3 „	20
Dr. G. Petreanu	Elenic'a in III. 5 ore German'a „ V. si VI cate 2 ore German'a „ III. si IV „ 3 „ Istori'a „ III — 3 „	18
I. Fericeanu Catechetu	Religi'a in I—VI. câte 2 ore Maghiar'a „ IV. — VI. „ 2 „	18
G. I. Munteanu, directoru	Latin'a in V. 6 ore Roman'a „ V. 2 „ Romana „ V. 3 „	11

2) Numerul scolarilor gimnaziali

Clasea	La inceputul anului scol.	dupre religione		Dupre nationalitate	au parasitu scolă in curs. a. s.	s'afila la finitulu a. scol.
		ortodocsi	gr. catolici (uniti)			
I.	58	58	—	ni	3	55
II.	36	36	—	ma	1	35
III.	22	22	—	ro	—	22
IV.	14	13	1	ti	1	13
V	7	7	—	to	1	6
VI.	9	9	—	—	1	8
	146	145	1	—	7	139

Colectiuni de media de institutune.

a) Bibliotec'a.

a sporitu in acestu anu

prin cumparare

Din ajutoriulu anuale de 50 fl. v. a. Subventiunea din partea
Ess. Sale Episcopului Andreiu B. de Siaguna cu:

1. Historisch-politischse Blätter 2 Tom. 1864.
2. Zeitschrift für Oest. Gymnasien 1 Tom. 1864.
3. Amicula scólei 1864.
4. Telegrafulu romanu 1864.
5. Concordia 1864.
6. Lexicon-Taciteum.

Din subventiunea de 60 fl. v. a. facuta gimnasiului din partea Asociatiunii lit. etc. cu:

7. Priscæ latinittatis monumenta epigrafica de Rietzschel.

8. Deutsche Lesebuch 2 Tom. de Göttinger.

Din subventiunea de la Statu facuta odata pentru totudaun'a, cu:

9. Melodii romane de Bolintinianu.
10. Legende séu Basne „
11. Bataliile Romaniloru „
12. Cantarea Romaniei „
13. Cantece nationale de Dumitrescu
14. Poesiele lui Vacarescu
15. Poesiele lui Sionu.
16. Colinde de Marinescu
17. Balade de Marinescu
18. Poesiele lui C. Boliacu.
19. Faptele eroiloru de Pelimonu.
20. Doine si Lacramióre de V. Alessandri.
21. Povestea vorbei 3 Tom. de Panu.
22. Viatia lui V. Tiepesiu de Bolintineanu.
23. „ „ Stefanu Voda „
24. Studii istorice de Canini
25. Monastirile Brancovenesei de Boliacu.
26. Uricariulu de Codrescu.
27. Arhiva romana de Cogalnicianu.
28. Istoria Romaniloru de Papiu Tom I si II.
29. Cronica lui Schincai 3 Tom.
30. Magazin istoricu 5 Tom. Laurianu.
31. Istoria Daciei de Fotino.
32. Minunile naturei de Barasiu.
33. Independentia Const. de Papiu I si II.

34. Repertoriul dramaticu 1 Tom. de Alessandri.
35. Preludele lui Sionu.
36. Calatoria in Romania de Bolintineanu.
37. Luca Stroici de Hajdau
38. Institutiunile Romaniei I si II de Heliade.
39. Flori de campu de Fundescu.
40. Orele d'albe de Baronzi
41. Flori de Moldo-Romania de Pelimonu.
42. Viatia lui Michaiu Viteazu de unu Anonimu.
43. Mihailu II Bravulu de F. Aaronu.
44. Legende noue de Bolintineanu
45. Istoria Moldo-romaniei
46. Letopisitiele de Cogalniceanu Tom. 3.
47. Poesiile lui Bolintineanu
48. Poesiile lui Tautu
49. Meditatiile de Alessandri.
50. Lepturariulu lui Pumnu Tom. I. si III.

P r i n d a r u i r e :

s'au adausu biblioteca Central University Library Cluj

din partea C o l e g i u l u i p r o f e s o r a l e g i m n a s i a l e , c u :

51. Revue de deux mondes 1864.
52. Philologus 1864.
53. Annalen der Physik und Chemie 1864.
54. Organ für Botanik 1864.
55. Magazin für die Literatur des Auslandes 1864.
56. Prese. 1864.
57. Kladderadatsch 1864.

din partea D. G e o r g i u A r d e l e a n u c u

58. Umoristulu 1864.

din partea D. I. M i c u l e s c u c u

59. Aurora Romana.

din partea D. A l e s s i u V l a d u :

60. A román nép es ügye.

din partea D. G. C r i s t u r i a n u Capit. pens. din Romania:

61. Table-istorice de Dr. E. Vohse, traduse romanesce.

din partea Dr. N. Ganescu:

62. Elemens d' Ideologie de Tracy in 4 Tom.;

63. Nouveaux elemens de Botanique par Richard.

- din partea D. Prot. I. R u s u :
64. Elemente de Istoria si Geografia veche 1 T.
- din partea D. Prof. si Redact. Z. Boiu:
65. 1 Ess. de poesiele sale.
- din partea studentului D. N. P r e d a :
66. Mitologia greciloru si a Romaniloru si a Egipteniloru.
- din partea D. Ionu B r e z o i a n u :
67. Agricultura 100 ess.;
68. Manualulu sanatatii 100. ess.
- prin D. I. F a t u , Dr. de Medicina:
69. Istoria politica si sociale a principatelor 10 es.
in 2. Tom.
- prin D. Elena nascuta C r e c i u l e s c u Agiu:
70. Laudele lui Marcu Aureliu, 90. ess.
- prin D. G. L e c a :
71. Mai multe carti mai vechi.
- prin D. D. G. I. Munteanu si D. Almasianu.
72. Le Nord, 1858.
- din partea c. r. B. ministeriulu deal comertiu prinar. Guberniu alu
Ardealului:
73. Unu ess. de espusatiunea Austriaca in Londonu.

b) Cabinetulu naturale.

Zoologicu

prin cumparare

1. Ess. N u m e n i u s P h e o p u s.

c) C o l e c t i u n e a n u m i s m a t i c a

s'a inmultitu prin daruire:

cu 2 numi de argintu romani: 1 de Ch. O r g i d a n u ; 1
de A. P i t i s i ; catra acestea:

Par. Prot. Iosifu de Crainicu,
pelanga mai multe essemplario de Conchilio petrificate, a
mai tramisu si:

2 numi: 1) de argintu, romanu; si 1) de arama dela Carulu
alu VI.

d) altu daru in bani.

Multu On. D. I. C a n t a c u s i u u , visitandu gim-

nasiulu cu ocaziunea rentórcerii sale la Bucuresti prin Braslovu, á daruitu 25 # , cu cari s'a facutu dispusatiune a se-cumpará aparatulu fisicale, numitu Púmpa de aeru (Luft-pumpe), carea se-va insemná cu numele **D a r u i t o r i u l u i**.

Multimíta publicca.

Aducendu in numele gimnasiului adunc'a multiamíta la toti D D. cáti au contribuitu la sporirea si inbogatirea colectiuniuniloru acestor'a , repetimú si cu acést'a vechea nóstra rugatiune: cá DD. editori si autori de carti si foi periodice romanesci sa nu se-scumpiásca a adauge la crescerea bibliotecci gimnasiali cu cate unu esemplare din scripturele Dloru, cá fructulu ostenitiuniloru Dsale, depusu in acelea, nicaiirea nu se-póte conservá si utilizá mai bine si cu mai multa pietate cá in asemine santuaria nationale.

4) Disciplin'a scolaria

se-tiene in conformitate cu legile scolastice aprobate, tiparite si impartite pe la gimnasisti.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

5) Cl a s s e a IV d e f e t e .

Suptu directiunea gimnasiale stà si Cl. IV. de fete, sustienuta prin subventiunea On. Reuniuni a F. R. din Brasiovu.

S'a frecuentatu in acestu anu scol. de 21 fete; caror'a lis'au propusu cate 2 ore inainte de prandia in fia care din obiectele:

Religiunea. . . . (de G. I. Munteanu*)

Romana }

Germana }

Geografia }

de Dr. I. Mesiota

Istoria }

Istoria Nat }

Aritmetica }

de V. Oroianu

*) Suplinesce de la inceputulu an. scol pe D. Prof. I. Popasu pana se-va gasi altu catechetu.

Era dupa prandia de la 2—6 ore invátia totu feliulu de lucru de mana de Domnisiara Maria Petrescu.

6) In Classile elementari

Obiectele de invatiatura sunt:

Religiunea,

Gramatica Romana

„ Germana

Aritmetica

Caligrafia

Cantarile

Ce se-propunu de Invatiatorii:

(la baieti)

In Cl. I. G. Bellissimu, directoru

„ „ II. I. Peligradu

„ „ III. I. Dobranu

„ „ IV. D. Cioflecu.

S'a intrudusu sistem'a cá invatiatorii sa se-suc cu scolarii incependu de la Cl. I—IV.

Numerulu scolariloru din classile elementari

feciori:

In Cl. I—96

„ Cl. II—77

„ Cl. III—93

„ Cl. IV—58

324

fete: In Cl. I—29

„ „ II—16

„ „ III— 9

54.

378.

7) Numerulu scolariloru prestetotu.

in Gimnasiu I—VI Classi . . . 139.

„ Cl. elem. I—IV „ . . . 324 feciori

„ „ I—IV „ . . . 75 fete

538.

Comparandu numărulu scolariloru acest'a cu 486*) cel'a din 186²/₃ vedemu: că frecuentarea au crescutu cu 52 marinduse in gimnasiu cu 22; in Cl. elem. cu 39 baieti; pe candu fetele cu 8 au fostu mai pucine in astu anu.

*) Vedi apatra programa 186²/₃.

8) Implinirea datoriiloru crestinesci.

Duminecele si serbatorele imperatesci la 8¹/₂ ore de manetia gimnasticii s'aduna in Cl. I. ; era cei elementari prin Classile respective. Deunde, dupa citirea catalogului generale si esplicarea Evangheliei din partea Catechetelui la gimnastii, pela 8³/₄—9, in sociti de catechetu si de unu din invatiatori perondu, mergu la Biserica, unde asculta S. Liturgia.—De trei ori in trei posturi s'au marturisitu si cominecatu toti scolarii de legea nóstra in cursulu acestui anu scolasticu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

9) Cantarile

a) Psaltichia (Melodia)

Se-propune de D. G. Ucenescu atatu la gimnastii catu si la cei elementari dupre o sistema atatu de metodică, că merita a se-lati de comunu, că sa nu mai cantămu fiacare dupre glasulu gurei.

b) Musica-vocale (Armonia).

Sestanulu N. Dima a urmatu cu chorulu ce si lu formase din conscolari in anulu trecutulu si in acest'a, essercenduse si mai de parte in music'a vocale, incātu canta S. Liturgia cu succesu, ce multiamesece pe toti crestini nostri cati se-pricepu.

10) Feriele seolastice.

Conformu normativelor duréza celo mari de la 1-a Iuliu—31 Augustu s. v.; cele din cursulu anului scol.

pelanga duminice si serbatoriele imparatesci, se-tienu Mercuria si Sambata dupa prandia, ziua ajunului de Craciunu, 5 zile intre Semestre, 3 zile la finitul Carnelegiloru, la Pasce din Mercuria Patimeloru pana Joue in Sept. luminata; catra acestea 4 zile de recreatiune sunt lasate la discernutiunea directiunii gimnasiali.— Si scolarii din Cl. elementarie tienu feriele dupre orinduiial'a acést'a.

11) Pedelulu gimnasiului

este Georgiu Balasiu, stragemesteru invalidu emeritatu si decoratu cu o medalia de auru pentru bravura si alt'a de argintu.

12) Schimbarea de profesori.

Multiamita la generós'a subventiune, ce se-face gimnasiului atátu din partea Statului nostru, catu si din partea Romaniei si a desu laudatiloru bine-facatori, acestu gimnasiu, fiindu acum in starea fericita spre a se-puté desvoltá treptatu pana la gimnasiulu completu cu 8 Classi, in anulu scol. 186³/₄, ce se-inchide cu ajutoriulu lui Ddieu, s'a mai adausu cu Clasea VI.—Prin acésta cercustare se-facú orecare schimbare de profesori.

D. Parinte J. Baracu, dupa o profesura démna de lauda la gimnasiu de 11 ani, retragenduse la functiunea de parochu; D. S. Iosifu, carele in cursu de 6 ani a satisfacutu chiamarii sale cci grele de profesoru cu totu succesulu cerutu, mergendu la Universitatea din Lipsi'a spre perfectionare ulterioare, se-alesera prin concursu de profesori: D. D. I. Ionasiu, intrudusu in Clase in 17 Octombree; I. Lengeru, intrudusu in 29 septembrie; Dr. G. Petreanu, intrudusu in 19 Octombree si Dr. V. Glodariu, intrudusu in 1-a Noembrie s. v.

13) Ordinea essameneloru.

a) de promotiune.

Cele scripturistice in Iunie 18. 19. si 20; cele orale in Iunie 22. 23. 25. 26. 27 si 30 Iunie.

b) publice.

Clasea a IV de fete in 29 Iunie; Clasa I. II. si III. de fete in 27 Iunie; Clasa I. II. de baieti in 30 Iunie; Clasa III si IV de baieti in 1 Iuliu.

Clasa VI si V de gimnasti in 2 Iuliu; Cl. IV si III in 3 Iuliu; Clasa II si I in 4 Iuliu.

Duminica in 5 Iuliu: citirea Clasificatiunilor, promotiunea si impartirea premiilor.

